Analyse Herfstkukai 2026 thema oogst

Nog ruim voor de deadline kon de oogst van maximaal 75 inzendingen worden binnengehaald.
De meeste punten gingen uit naar de haiku van Cor Koene:

lege appelkist
in de avondzon ruikt het
nog naar de boomgaard

1 Thema: genoemd of gesuggereerd

In 21 haiku's werd het themawoord "oogst" letterlijk genoemd. In 51 haiku's werd het thema oogst gesuggereerd maar niet bij naam genoemd. In 3 gevallen was niet duidelijk of het thema oogst wel bedoeld werd.

511 veld in de oogsttijd
groen, paars, blauw en roze bloem
nog even, dan kaal

505 Mijn arm schreeuwt: genoeg
toch lonkt de hoogste appel
die zal zoeter zijn

514 De mensen kijven.
Hun zielebootjes drijven
ongemerkt naar zee.

2 Seizoenswoord of seizoensattribuut

Ook voor deze kukai speelde het themawoord al zelf een rol als signaalwoord voor de tijd van het jaar. Afhankelijk van welke producten werden geoogst, kon de lezer opmaken of het ging om de oogst van zomerfruit of herfstappels. Daarmee gaven 44 dichters met de woordkeuze een hint, om welke tijd van het jaar het in de haiku gaat. Dat is dan het seizoenswoord of **kigo**. Dichters noemden een attribuut, typerend voor een bepaald seizoen: de **kidai.** In de volgende haiku's zien we ''appels" die naar de herfst verwijzen. Daarna, de "dorstrommel" die alleen in het oogstseizoen wordt gebruikt.

495 Appels vers geplukt
zitten nu in de pan met
gebakken peren

484 een veld vol koren
bruine sprinkhanen zingen
de dorstrommel slaat

3 Vorm:

Aantal lettergrepen:

De haiku als versvorm wordt traditioneel opgebouwd uit precies 17 lettergrepen, opgedeeld in drie regels van respectievelijk 5, 7 en 5 lettergrepen. In deze vormbeperking toont zich de dichter als meester om een beeld of moment op verrassende wijze te delen met de lezer. In deze reeks haiku hielden 49 dichters zich precies aan deze voor haiku typerende versvorm.

In 26 haiku's werd meer en minder van deze vorm afgeweken. De grootste afwijkingen betroffen een vers van niet meer dan 10 lettergrepen en een vers van 24 lettergrepen.
De meest voorkomende afwijking betrof 16 in plaats van 17 lettergrepen in 6 haiku's of 18 lettergrepen in 5 haiku's. De haiku's van 17 lettergrepen werden steeds uit drie regels van resp. 5, 7 en 5 lettergrepen opgebouwd.

Tabel: Afwijking van de Haiku-vorm:

Haiku-vorm															
Aantal lettergrepen	*10*	*11*	*12*	*13*	*14*	*15*	*16*	*17*	*18*	*19*	*20*	*21*	*22*	*23*	*24*
Aantal haiku's	*1*	*2*	*0*	*2*	*2*	*4*	*6*	*49*	*5*	*1*	*0*	*2*	*0*	*0*	*1*

Perspectief:
Het merendeel van de haiku's werd geschreven vanuit het gezichtspunt van een neutrale verteller. In deze reeks haiku's schreven 9 dichters vanuit een ik- of wij-perspectief: vertelden het verhaal vanuit het persoonlijke standpunt. Daarbij kon het gaan om een neutrale observatie of juist een persoonlijke ontboezeming.

504 lege appelkist
in de avondzon ruikt het
nog naar de boomgaard

496 Lieve Granny Smith,
jij maakt er een feestje van —
én wij maar rapen…

470 de storm in mijn hoofd
brengt verwarring en de vraag
heb ik dit gezaaid

<u>4 Stijl:</u>
Epiek of lyriek:
De haiku wordt veelal gezien als een neutrale beschrijving van een observatie of gebeurtenis. Door de subtiele woordkeuze wordt dan een ''haiku-moment" gedeeld zonder de lezer een bepaald gevoel voor te schrijven. Minder vaak wordt de lezer bediend met een persoonlijke ontboezeming die (al dan niet) een universeel gedeeld gevoel oproept. De dichter maakt dan de keuze tussen epiek of lyriek.

In deze reeks haiku kozen slechts 3 dichters voor een duidelijk persoonlijke of lyrische ontboezeming. In de 72 andere haiku's kozen dichters voor een observatie of beschrijving van een moment zonder gevoelsuiting.

464 Wind zaait wat onrust
Dan breekt plots de herfstzon door
Ik pluk weer het licht

460 Goudgeel graan valt neer
De lege akker blijft achter
Zomer sterft zachtjes

5 Inhoud:

Het thema van een haiku kan letterlijk worden uitgewerkt of het themawoord wordt figuurlijk gebruikt. Dan dient bijvoorbeeld het woord “oogst” als beeldspraak voor een gebeurtenis of een gevoel. In 47 haiku’s werd duidelijk ingegaan op de letterlijke betekenis van “oogst”.

455 Zweten op het land
limonade lest de dorst
goudgeel graan verdwijnt

In enkele gedichten werd min of meer dubbelzinnig verwezen naar zowel de letterlijke als de figuurlijke inhoud van “oogst”. Als duidelijk voorbeeld:

454 Herfst, ooft, deemstering.
D’oogsters wimpers liefkozen
Haar oogappel, spruit.

In 10 haiku’s werd oogst duidelijk als beeldspraak gehanteerd, zoals:

509 je rooit mijn liefde
met doeltreffend gereedschap
een vruchtbare oogst

6 De modale haiku:

- Het merendeel van de dichters in deze oogst omzeilden het met naam noemen van het themawoord om door handige omschrijving de lezer te attenderen op “oogst” .
- Het seizoenswoord of een seizoensattribuut werd door de meeste dichters in deze kukai dankbaar gebruikt om de lezer mee te nemen naar een specifiek moment of deel van het jaar, in dit geval de “oogst”.
- In de vorm hield het merendeel van de dichters zich aan de voor haiku gebruikelijke vorm van 5/7/5/ lettergrepen in drie regels. Daarnaast koos het merendeel van de dichters voor een neutraal gezichtspunt om als onzichtbare verteller de uitleg van de haiku geheel aan de lezer zelf over te laten.
- De meeste haikudichters kozen bij ‘oogst’ voor de neutrale, epische of verhalende vorm. Evengoed wist een minderheid het thema mooi te gebruiken om eigen ervaringen of ziele-roerselen uitdrukkelijk met de lezer te delen.
- De letterlijke betekenis van oogst sprak duidelijk uit het merendeel van de haiku’s ook al leidde “oogst” in nogal wat haiku’s tot fraai figuurlijk gebruik.

Het herfstseizoen leverde een oogst van haiku’s met een mooie verscheidenheid. Wellicht bracht deze kukai de deelnemers weer een hooistapel van fraaie verzen.
Of de eigen haiku nog enige dagen in de zon mag rijpen, toch wat wormstekig proefde of onmiddellijk op dronk was, hopelijk was deelname aan deze kukai voor alle deelnemers een boeiende herfstwandeling.

Analyse opgesteld door Lodewijk Ouwehand